
OBSAH

ÚVOD	9
1. VĚDECKÝ VÝZKUM V PEDAGOGICE	11
1.1 Metody lidského poznávání	11
1.2 Kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum a jeho hlavní fáze	12
1.2.1 Stanovení problému	12
1.2.1.1 Techniky práce s odbornou literaturou	13
1.2.1.2 Formulace problému	16
1.2.2 Hypotézy a jejich místo v pedagogickém výzkumu	17
1.2.2.1 Pravidla pro formulaci hypotéz	17
1.2.2.2 Nejčastější chyby při formulaci hypotéz	18
1.2.3 Testování hypotéz ve vědeckém výzkumu	19
1.2.3.1 Výběr prvků do výzkumných vzorků	19
1.2.3.2 Rozsah výběru	23
1.3 Výzkumy ex-post-facto a experimenty	27
1.3.1 Pedagogické experimenty	28
1.4 Kvalitativně orientované výzkumy	32
2. MĚŘENÍ V PEDAGOGICKÉM VÝZKUMU	35
2.1 Měření a jeho druhy	35
2.2 Vlastnosti dobrého měření	37
2.3 Metody zpracování dat v pedagogických výzkumech	39
2.3.1 Uspořádání dat a sestavování tabulek četností	40
2.3.2 Grafické metody zobrazování dat	43
2.3.3 Charakteristiky polohy (míry ústřední tendence)	45
2.3.3.1 Aritmetický průměr	45
2.3.3.2 Medián	48
2.3.3.3 Modus	50
2.3.3.4 Vztah mezi charakteristikami polohy	51
2.3.4 Míry variability (charakteristiky rozptýlení)	52
2.3.4.1 Variační šíře	52
2.3.4.2 Směrodatná (standardní) odchylka	52
2.3.4.3 Variační koeficient	54
2.3.4.4 Kvartilová odchylka	55
2.3.4.5 Míry variability pro nominální data	57
2.3.5 Míry šikmosti a špičatosti	58
2.3.5.1 Šikmost	58
2.3.5.2 Špičatost (exces)	58

2.4	Metody průzkumové analýzy dat	59
2.4.1	S-L grafy	60
2.4.2	Kvartilové grafy	61
2.4.3	Kvartilové grafy s vruby	63
2.5	Normální rozdělení	65
3.	STATISTICKÉ METODY POUŽÍVANÉ PŘI TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	69
3.1	Věcné a statistické hypotézy ve výzkumu	69
3.1.1	Statistické testy významnosti jako prostředek pro verifikaci hypotéz	70
3.1.2	Druhy statistických testů významnosti	70
3.2	Statistické metody pro analýzu nominálních dat	71
3.2.1	Test dobré shody chí-kvadrát	71
3.2.2	Test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku	76
3.2.3	Test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku	82
3.2.4	Fisherův kombinatorický test	84
3.2.5	Stupeň závislosti mezi jevy při nominálním měření	86
3.2.5.1	Těsnost vztahu mezi jevy ve čtyřpolní tabulce	87
3.3	Statistické metody pro analýzu ordinálních dat	89
3.3.1	Znaménkový test	89
3.3.2	Wilcoxonův test	91
3.3.3	U-test Manna a Whitneyho	92
3.3.3.1	U-test pro velmi malé výběry	92
3.3.3.2	U-test pro větší skupiny	94
3.3.3.3	U-test při velkých četnostech	96
3.3.4	Kolmogorovův-Smirnovův test	99
3.3.5	Kruskalův-Wallisův test	101
3.3.6	Stupeň závislosti mezi jevy při ordinálním měření	103
3.3.6.1	Spearmanův koeficient pořadové korelace	103
3.3.6.2	Kendallův koeficient shody	107
3.4	Statistické metody pro analýzu metrických dat	109
3.4.1	Funkční a statistická závislost mezi jevy	109
3.4.2	Regresní a korelační analýza	113
3.4.3	Pearsonův koeficient korelace	114
3.4.4	Bodová biseriální korelace r_{bb}	118
3.4.5	Biseriální korelace r_{bis}	119
3.4.6	Tetrachorický koeficient korelace	120
3.4.7	Testování významnosti rozdílu mezi dvěma koeficienty korelace	121
3.4.8	Studentův t-test	122
3.4.9	Fisherův-Snedecorův F-test	128
3.4.10	Párový t-test	129
3.4.11	Princip analýzy rozptylu	132
3.4.11.1	Jednoduchá analýza rozptylu	132
3.4.11.2	Dvoufaktorová analýza rozptylu	137
3.5	Princip faktorové analýzy	140
3.6	Shluková analýza	144
3.7	Metaanalýza v pedagogickém výzkumu	147

4. METODY SBĚRU DAT V PEDAGOGICKÝCH VÝZKUMECH	151
4.1 Pedagogické pozorování	151
4.1.1 Vlastnosti dobrého pedagogického pozorování	152
4.1.2 Subjektivní faktory působící při pozorování	153
4.1.3 Techniky standardizovaného pozorování	154
4.1.3.1 Technika A. A. Bellacka	154
4.1.3.2 Technika frekvenční a sekvenční analýzy	155
4.1.3.3 Rating v pedagogickém pozorování	158
4.1.3.4 Pozorovací technika S. Rysa	161
4.2 Dotazník v pedagogickém výzkumu	163
4.2.1 Druhy položek v dotazníku	164
4.2.1.1 Cíl, pro který je položka určena	164
4.2.1.2 Forma požadované odpovědi	165
4.2.1.3 Obsah, který položka dotazníku zjišťuje	168
4.2.2 Nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku	169
4.2.3 Vlastnosti dobrého dotazníku	171
4.2.3.1 Reliabilita měření prováděného dotazníkem	171
4.2.3.2 Metody určování reliability	171
4.2.4 Provedení dotazníkového šetření	174
4.2.5 Kategorizace a třídění materiálu získaného dotazníkem	175
4.2.6 Postup při analýze dat získaných dotazníkem	178
4.2.6.1 Interpretace výsledků třídění prvního stupně	178
4.2.6.2 Interpretace výsledků třídění druhého stupně	180
4.3 Interview v pedagogickém výzkumu	182
4.4 Testy v pedagogickém výzkumu	184
4.4.1 Didaktické testy a jejich druhy	184
4.4.2 Testové úlohy	188
4.4.2.1 Otevřené široké úlohy	188
4.4.2.2 Otevřené úlohy se stručnou odpovědí	189
4.4.2.3 Dichotomické úlohy	190
4.4.2.4 Úlohy s výběrem odpovědi	190
4.4.2.5 Přiřazovací úlohy	193
4.4.2.6 Uspořádací úlohy	194
4.4.3 Konstrukce didaktického testu	194
4.4.4 Ověřování vlastností didaktického testu	195
4.4.4.1 Analýza vlastností testových úloh	195
4.4.4.2 Analýza vlastností testu jako celku	198
4.4.5 Standardizace didaktického testu	202
4.5 Sociometrie v pedagogickém výzkumu	208
4.5.1 Sociometrický test	209
4.5.2 Sociometrické matice	210
4.5.3 Sociogramy	213
4.5.4 Sociometrické indexy	217
4.5.4.1 Individuální sociometrické indexy	218
4.5.4.2 Skupinové sociometrické indexy	219
4.5.4.3 Sociometrické indexy charakterizující strukturu podskupin	220

4.6	Sémantický diferenciál	221
4.6.1	Klasický sémantický diferenciál C. Osgooda	221
4.6.2	Dvoufaktorový sémantický diferenciál	227
4.7	Měření obtížnosti učebního textu	223
4.8	Q-metodologie	231
	ZÁVĚR	237
	LITERATURA	239
	PŘÍLOHA: STATISTICKÉ TABULKY	245
I	Distribuční funkce normovaného normálního rozdělení	246
II	Kritické hodnoty testového kritéria chí-kvadrát	248
III	Znaménkový test	249
IV	Kritické hodnoty T_α pro Wilcoxonův test	251
V	Kritické hodnoty testového kritéria U_α	252
VI	Kritické hodnoty $C(n_1, n_2)$ pro Kolmogorovův-Smirnovův test	253
VII	Kritické hodnoty Pearsonova a Spearmanova koeficientu korelace	255
VIII	Pomocné hodnoty pro dvouřádkovou korelaci	256
IX	Fisherova z-transformace	257
X	Kritické hodnoty testového kritéria t	258
XI	Kritické hodnoty Fisherova-Snedecorova $F_{0,05}$	259
XII	Hodnoty R_α pro Duncanův test	260
	REJSTŘÍK	261